Deall Ardystio Marwolaethau yng Nghymru

Gall marwolaeth rhywun sy'n agos atoch achosi gofid mawr a gall y camau rhwng y farwolaeth a'r claddu neu'r amlosgi fod yn brofiad llethol. Mae'r wybodaeth ganlynol yn rhoi trosolwg o'r broses ar gyfer cofrestru marwolaethau yng Nghymru a chanllawiau ar yr hyn y dylid ei ddisgwyl pan fydd rhywun yn marw.

Cam Un – Cyn y gellir Cofrestru'r Farwolaeth

Bydd clinigydd cymwys (er enghraifft meddyg, nyrs neu barafeddyg) yn gwirio bod y person wedi marw. Mae'r union ffordd o wneud hyn yn gallu dibynnu ar leoliad y person adeg marwolaeth. Bydd meddyg sydd wedi eu gweld yn ystod eu bywyd (ymarferydd a fu'n gweini) yn cyfeirio'r farwolaeth naill ai at sylw Crwner Ei Fawrhydi i ymchwilio iddi, neu at sylw Gwasanaeth Archwilwyr Meddygol Cymru ar gyfer craffu annibynnol.

Mae sawl rheswm pam y gall bod angen cyfeirio marwolaeth at sylw'r Crwner i ymchwilio iddi, gan gynnwys yn achos damweiniau, trawma, hunan-niweidio neu, yn syml, pan nad yw achos y farwolaeth yn hysbys. Nid oes angen cyfeirio'r mwyafrif o farwolaethau at sylw'r Crwner, a hyd yn oed pan fydd angen hysbysu'r Crwner, nid yw hyn bob amser yn golygu bod yna broblem neu fod angen archwiliad post-mortem.

Os nad oes angen cyfeirio'r farwolaeth at sylw'r Crwner, rhaid i'r meddyg ddrafftio Tystysgrif Feddygol Achos Marwolaeth ac anfon hon, ynghyd â manylion y perthynas agosaf a chopïau o'r nodiadau meddygol i'r Gwasanaeth Archwilwyr Meddygol.

Cam Dau – Gwasanaeth Archwilwyr Meddygol Cymru

Mae'r Gwasanaeth Archwilwyr Meddygol yn darparu gwasanaeth craffu annibynnol yn achos pob marwolaeth sy'n digwydd yng Nghymru nad yw'n cael ei chyfeirio'n uniongyrchol at sylw'r Crwner i ymchwilio iddi. Y nod yw gwella diogelwch y cyhoedd, sicrhau bod tystysgrifau marwolaeth yn gywir, yn ogystal ag osgoi gofid diangen i unigolion mewn profedigaeth.

Wrth graffu ar farwolaeth, bydd y Gwasanaeth Archwilwyr Meddygol yn adolygu'r cofnodion meddygol ac yn ystyried a oedd problemau mewn perthynas ag unrhyw elfen o'r gofal a ddarparwyd i'r ymadawedig. Yn ystod y broses hon, bydd y Gwasanaeth Archwilwyr Meddygol hefyd yn siarad â'r perthynas agosaf neu'r teulu i egluro achos y farwolaeth ac i ateb unrhyw gwestiynau a allai fod ganddynt.

Bydd unrhyw bryderon a godir gan y perthynas agosaf neu'r teulu yn cael eu cyfeirio at sylw'r darparwr gofal neu'r Crwner i ymchwilio iddynt ymhellach os oes angen.

Cam Tri – Cyfeirio'r Farwolaeth at sylw'r Cofrestrydd

Pan fydd y Gwasanaeth Archwilwyr Meddygol wedi craffu ar y farwolaeth a'r meddyg wedi llenwi'r Dystysgrif Feddygol Achos Marwolaeth, bydd y dystysgrif yn cael ei chydlofnodi gan yr Archwiliwr Meddygol a'i hanfon yn electronig at y Cofrestrydd yn ardal yr awdurdod lleol (rhanbarth) lle digwyddodd y farwolaeth. Bydd y Gwasanaeth Archwilwyr Meddygol hefyd yn rhannu manylion cyswllt y perthynas agosaf neu'r teulu er mwyn i'r Cofrestrydd allu cynllunio ar gyfer cofrestru'r farwolaeth.

Cam Pedwar – Cofrestru'r Farwolaeth

Pan fydd y Cofrestrydd wedi derbyn y Dystysgrif Feddygol Achos Marwolaeth, gellir gwneud apwyntiad i gofrestru'r farwolaeth. Nod y Cofrestrydd yw cofrestru'r farwolaeth cyn pen pum niwrnod o dderbyn y Dystysgrif Feddygol Achos Marwolaeth gan y Gwasanaeth Archwilwyr Meddygol.

Cam Pump – Cynllunio'r Angladd

Gall y broses o gynllunio'r angladd ddechrau cyn i'r farwolaeth gael ei chofrestru, a gall aelodau'r teulu siarad â'r Trefnydd Angladdau i drefnu i weld eu hanwyliad cyn y claddu neu'r amlosgi, pan fo'n bosibl gwneud hynny. Ar ôl i'r farwolaeth gael ei chofrestru, bydd y Cofrestrydd yn cyhoeddi ffurflen werdd sy'n cadarnhau y gall y Trefnydd Angladdau fwrw ymlaen â'r trefniadau ar gyfer claddu neu amlosgi.

Yr Amserlen ar gyfer Ardystio Marwolaethau yng Nghymru

Bydd pawb sy'n rhan o'r broses ardystio marwolaethau yn gweithio gyda'i gilydd i sicrhau y gellir cofrestru marwolaeth cyn gynted ag y bo modd ac i osgoi oedi pan fo hynny'n bosibl. Fodd bynnag, gall materion fel mynediad at gofnodion meddygol, cyswllt â theuluoedd, gofynion tymhorol ac ymchwiliadau pellach gan y Crwner effeithio ar brydlondeb.

Cwblhau'r broses o ardystio marwolaeth cyn pen naw diwrnod yw'r nod. Fodd bynnag, dylid nodi y gall hyn gymryd mwy o amser mewn rhai amgylchiadau, er enghraifft pan fo achos y farwolaeth yn gymhleth, neu pan nad yw gwybodaeth wedi cael ei darparu mewn modd amserol.

Rhagor o wybodaeth

Ni waeth beth yw'r rheswm pam y mae rhywun wedi marw, gall dod i delerau â'r hyn sydd wedi digwydd fod yn arbennig o anodd. Mae pobl yn profi galar mewn gwahanol ffyrdd ac efallai y bydd ar rai eisiau neu angen cefnogaeth ychwanegol yn ystod y cyfnod hwn. Mae rhagor o wybodaeth am gymorth a chefnogaeth ar gael ar wefan eich bwrdd iechyd lleol.

Mae gwefan Llywodraeth y DU yn cynnwys canllaw manwl am y camau ychwanegol sydd angen eu cymryd pan fydd rhywun yn marw, gan gynnwys hysbysu adrannau perthnasol y llywodraeth ac ymdrin ag ystad yr ymadawedig.